

at Marii Wittek

szkoła Wojskowej Szkoły Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel.: 48 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

Latonia 40-063

Tajny Lu. Harcerski AK
Sędziowie
Rzeszów

201

ppor. SKULLA Wanda Maria

2962/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 2962/USK

ppos. SKUIA Kando Maria

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓ K. 3, 5-9

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K. 4, 6.

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... ✓ K. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

IV. Korespondencja ✓ K. 15, 5, 18

V. Wypisy ze źródeł [tzw. „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 1.

VI. Fotografie ✓ 202. ta II/3

III. Relacja własna

- Relacja własna Wandy Mani'skiej. Rkp. oryg.
k. 4, s. 1-4.
- f.w. kserokopia, k. 4, s. 5-8.
- f.w. kserokopia z biorua. k. 1, s. 3.

Wanda Marie Skwa^{7/11/24} (2)
c. Teodoro - konstruktore
marcu no. 30. XI. 1924
tytuł: Magistru Testu
dyplomowany artystu plastyk
ramieszchto
Katowice, Zimolich Wegung 7/11
Kombatanthe II. Wajung suendi
Lid. ZKRP i BWP - SZLAK
Onewodnicze Koto Kombatanter
Związku Polskich Artytów Plastyk
Kotowiczi Koto Marcu ryżien
Uesnyjskiej Koto Katowice

Działalność Rozrywkowa: 2
Grudzień 1939 wstąpił do
Polskiej Organizacji Partyzanckiej
d-cie Kamienie Śmieci
1940 - Powołany do służby
Tajny dowódca "Kamienie"
1941 - wyprzedzone re. Słaska
1942 - Plewiska AK "Siła"
Sędzia i kierownik polski
1943 OP "Orkan" - Przemyska
d-cie H. Długosz - Miechów - Ameryka
ps. BOA F 23
Luty 1945 wyjechał na Zachód
Włocławek 1946 - komisja w
Miechowiec - do 1973 r.
od 1973 - komisja w
Włocławek - 1969 wstąpił
do wydziału od 1970
stał się Czł. Komitetu

Działalność artystyczna 1943
1940 - dramaty i wiersze
w konspiracyjnym piśmie
"Dobry" na dyktando
W 1948 r. podjęty studia
Wzrost PWSPP Poznań
1950 - 1953 studia PWSPP Sopot
Jeleniok 1954 dyplom
1955 II dyplom
Wystawy 1949 - Wystawa Dzieła
Festiwal Wzrost
Indywidualne: Sobót
1962 - Wzrost Budynki - Sopot
Parkiem
1963 - Murek Józefi. Ryba -
Chomęt
Prace nad konspiracyjnym rękopiśm.
1956 - 1967
1969 - prace na emigracji

Wystawy: 1977 - ^{5/12/4} 4 ~~Permya Orus~~
1979 - 25 lecie turk

001 1984 - Klub seminar

1986 art. post.

Paris

1983 Klub Nambel

ZPAD

Wystawy: Klub

chironie:

1988 - Wystawa Indywidualna

Chironie Stey

na 50 - lecie

311/5

Wanda Maria Skwa (1)
c. Teodore - Konstruktor
mamy nr. 30. XI. 1924
tytuł: Magistrowi Sztuki
dyplomowany artysta plasty
ramiennicze

Katowice, Zwińchi i Wigury 7/1
Kombatanthe II. Wojny Świata
Czł. ZKRP i BWP - SZLAK
Opracowanie Kola Kombatanter
Związku Polskich Artystów Plastyków
Kolumni Kola Maryzji i
Wieszyńskiej Kola Katowice

ELŻBIETY ZA

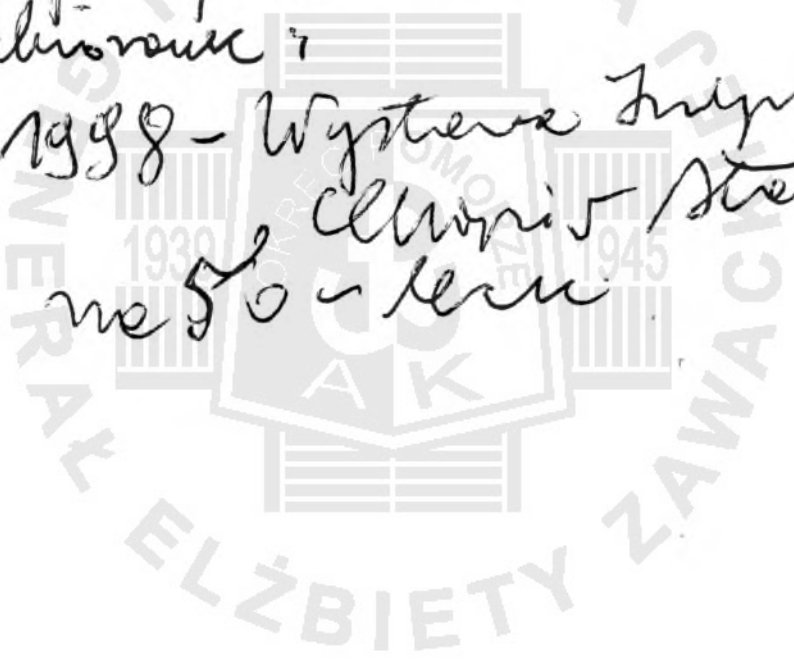
21/11/66
Działalność Konspiracyjna: 2
Grudzień 1939 wstąpił do
Polskiej Organizacji Partyzanckiej
d-cc Komenda Smoleń
1940 - Powołany do służby
Tajny dost. Jankowski, Władysław
1941 - wyprzedzone re. Słaska
1942 - Plewiska AK "Siła"
Szczepan Metz polski
1943 OP "Oshan" - Przewodniczący
d-cc St. Długosz - Miecznik Ameryki
ps. BOA F 23
Luty 1945 wyjechał na Zachód
Wrocław 1946 - Przewodniczący w
Mieloniewicach - do 1973 r.
od 1973 - samodzielnymi w
Mieloniewicach - 1969 re. Słaska
do wyjazdu od 1970
aktualizacja do m. 1973

Dne 20.11.1977
1940 - dwukrotny uczestnik
w konspiracyjnej grupie
"Dobry" na dyktando
W 1948 r. podległymi studium
Wzrost PWSSP / Pomoc
1950 - 1953 studium PWSSP / Socjal
Goleniów 1954 dyktando
1955 II dyktando
Wyższy 1949 - Wyższe Dobre
Festiwale Wyższe
Klub
Indywidualne:
1962 - Wyższe Budynki - Socjal
Rozkazy
1963 - Murek Górnictwa, Ryb -
Chow
Prace nad konspiracyjnymi relacjami
1956 - 1967
1969 - praca nad ewentualnymi

Wystawy: 1977 - Paryż (4)
1974 - 25 lecie turk

1984 - Klub Seminarne
1986 art. post.
1983 Klub Nambur
Z PAA

Wystawy: Klub
1988 - Wystawa Indywidualna
w 50 - lecie

Wanda Marie Skwa (1)
 c. Teodoro - konstruktor
 marny nr. 30. XI. 1924
 tytuł: Magistrowi sztuki
 dyplomowany artysta plastyk
 zamieszkała
 Katowice, Zwirki i Wigury 7/11
 Komitet Anty II. Wojny Świata
 czł. ZKRP i BWP - SZLAK
 przewodnicząca Klubu Komunistów
 Zwirski Polskich Artystów Plastyków
 członkini Klubu Marynistów
 Włoskiej Klubu Katowice

Działalność konspiracyjna: 2
 grudnia 1938 wstąpiła do
 Polskiej Organizacji Partyzanckiej
 d-cie Karłowiczów
 1940 - Powstanie obojczy
 Tajny dowódca, Katowice, Władysław
 1941 - wyprzedzone re. Słaska
 1942 - Plecionka AK "Słaska"
 Jednostka w metodach polski
 1943 OP "Osława" - Przemysław
 ob-cie St. Długosz - Wielki Niemcewicz
 ps. BOA # 23
 Luty 1945 wyjechała na Zachód
 Włocławek 1946 - zamieszkała w
 Mielnicach - ob 1973 r.
 od 1973 - zamieszkała w
 Włocławku - 1969 wstąpiła
 do Marynistów od 1970
 członkini Org. Komunistycznej

Działalność artystyczna
 1940 - drukarni i wizer
 w konspiracyjny piśmie
 "Dobry" me. Słaska
 W 1948 r. podjęła studia
 Wyższe PWSSP Borneo
 1950 - 1953 studia PWSSP
 Goleniów 1954 dyplom
 1955 II dyplom
 Wystawy 1949 - Wystawa
 Festiwal w Katowicach
 Indywidualnie:
 1962 - Wystawa Budynki - Sopot
 Parkiem
 1963 - Murek Górn. Rybit
 Chwałki
 Pracej med konspiracyjny reły
 1956 - 1967
 1969 - mecha na emeryt
 Wystawy: 1979 - Borneo
 1974 - 25 leci tu
 1984 - Klub Seminar
 1986 art. post.
 1983 Klub Katowice
 Z PAK
 Wystawy: Klubu
 zbiorowe:
 1988 - Wystawa Indywidualna
 Chwałki Słaska
 me 50 - leci

II. Materiały uzupełniające relację:

- „Plastycy na emeryturze”, art. w „Poglądzie Katowickim” z 1-06 - 14.06.1998r. s.7. Msp. Ksero, k.1, s.1.
- „Plener seniorów” (ustka 1993). Msp. Ksero, k.1, s.2.
- „Do Azotów - jak do domu” i „Głos Azotów” Nr 19/01 z 30.11.2001. Art. Ewy Roch-Wynykowskiej - s.3-4. Msp. Ksero k.1, s.3-4.
- Biuletyn ZPAP Nr 5. - (brak paginacji i dokładnej daty) Msp. Ksero, k.1, s.5-6.

ątkę

w Katowicach

Bogumiła Lukowska, która akompaniuje na gitarze. Śpiewa się piosenki na wybrany temat. Niedawno była „Wiosenna muzyka”, a w rocznicę bitwy pod Monte Cassino „Czerwone maki”. Odwiedzają nas też twórcy ludowi. Przed Wielkanocą artyści Opola i Kozięglów przedstawili kroszonki opolskie oraz palmy, kwiaty i inne ozdoby z wiórów drzewnych.

-- Organizujecie zajęcia dla dzieci i młodzieży.

- Są spotkania z dziećmi w wieku od 5 do 15 lat. Z przedszkolakami ma zajęcia bajkopisarka Lucja Langowska. Dzieci wykonują ilustracje do bajek. We współpracy ze szkołami prowadzimy zajęcia edukacyjne dla młodzieży np. poświęcone Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu. Poza tym są: gry i zabawy zespołowe, kącik brydżowy, spotkania recytatorskie, rozgrywki szachowe. Można też korzystać z gier telewizyjnych. Wszystkie zajęcia są bezpłatne. Przychodzi do nas ok. 200-300 dzieci na miesiąc.

- Skąd biblioteka ma fundusze na tak rozbudowaną działalność?

- Została podpisana umowa o współpracy pomiędzy dyrekcją Miejskiej Biblioteki Publicznej a Katowicką Spółdzielnią Mieszkaniową, która jest właścicielem lokalu. Spółdzielnia zobowiązała się refundować wydatki związane z działalnością kulturalną naszej placówki.

- Jako bibliotekarka nie musi pani tego wszystkiego robić.

- Oczywiście, że nie. Często nawet pokrywam z własnych pieniędzy wydatki związane z wystrojem biblioteki lub zorganizowaniem wernisażu. Swoją działalność prowadzę tylko z zamiłowania do kultury i sztuki.

Rozmawiała:
ANNA REJOWSKA

Obecnie skupia przeszło 100 osób, a jego prezesem jest malarzka oraz poetka Wanda Maria Skuza. W każdy ostatni piątek miesiąca seniorzy spotykają się w Galerii Sztuki przy ul. Dworcowej, aby omówić sprawy dotyczące organizowanych przez nich wystaw. Ich prace to nie tyl-

Plastycy Klub Seniora Katowickiego Środowiska Artystów Plastyków na emeryturze

Już od 13 lat
działa Klub Seniora
Katowickiego
Środowiska
Artystów Plastyków.

ko obrazy olejne i akwarele ale również grafiki, rzeźby w metalu i węgla, tkaniny artystyczne i witraże.

- Naszą stałą ekspozycję można oglądać w czytelni Biblioteki Wojewódzkiej przy ul. Ligonii. Jeśli ktoś kupi eksponat, 10 procent z uzyskanej sumy przekazujemy tej czytelni na zakup czasopism. Oprócz tego organizujemy różne wystawy tematyczne, prezentujące twórczość zmarłych już artystów lub własny dorobek - mówi Wanda Maria Skuza.

Co roku w listopadzie w czytelni tej artystki organizują „Katarzynki”, czyli spotkania przy kawie autorów prac ze sponsorami oraz miłośnikami sztuki.

W ich gronie jest również wielu uczestników II wojny światowej, którzy w Klubie Seniora utworzyli jeszcze kolo kombatantkie. Mają swój proporzec a gromadzone przez nich pamiętki, jak listy czy odznaczenia, oprócz obrazów o tematyce obozowej wzbogacają wystawy prezentujące ten okres historii. (apia)

ka eskapada

pirują – to motyw przewodni
achy.

Wpłynęło 15 x1
Licz 4167 R/SK 1009

11/2

Plener seniorów

Po raz dziesiąty w usteckim Domu Pracy Twórczej spotkali się na plenerze malar-skim artyści se-niorzy. Dziesiąty raz kornisarzem jest Wanda Skuza z Katowic.

Artyści seniorzy postanowili nie narzekać, nie biadolić na upływają-cy czas, lecz twór-czo i aktywnie wy-korzystywać swo-je zdolności. Na co dzień działają w Klubie Seniora. Sprzedają prace i to pozwala im na

częściowe pokrycie kosztów pleneru. Wspomaga ich Biblioteka Wojewódzka w Katowicach oraz prywatni sponsorzy. Po każdym pobycie na plenerze organizują wystawy. Dotychczas pokazali plon swych twórczych poszu-kiwań na 37 poplenerowych wystawach w całej Polsce. Na ustecki plener przyjechali plastycy ze Śląska, Rzeszowa, Warszawy, Poznania. (LL)

Na zdjęciu: uczestnicy pleneru seniorów

Prace z listki 1199

Wpłynęło dnia 15 XI
Ldz. 4167 WSK 209

GŁOS AZOTÓW

PISMO PRACOWNIKÓW HOLDINGU ZAKŁADÓW AZOTOWYCH
CHORZÓW SPÓŁKA AKCYJNA

Do Azotów - jak do domu

Kiedy spotkałam się z nią kolejny raz, uświadomiłam sobie, że osoba, którą zawsze postrzegałam jako jedną z tych najbardziej do Azotów przywiązanych, przepracowała tu właściwie krótki czas. W sumie zaledwie pięć lat. Najpierw od 1945 do 1948 roku - w Wydziale Sprzedaży i Zakupów, następnie w sekretariacie dyrektora Antoniego Radlińskiego (późniejszego ministra), wreszcie w Karbidowni Bobrek a potem, już po studiach, jako zakładowy plastyk. Te lata oczywiście pozostały ślad w sercu i pamięci pani Wandy, ale najsilniejszą więź, bo nieomal rodzinną, zadzierzgnięta została przed wojną, gdy fabryka stała się jej nieomal rodzinnym domem.

WANDA SKUZA - bo o niej mowa - malarka, absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Pięknych w Sopocie, działaczka Koła Kombatantów Polskiego Związku Artystów Plastyków jest wychowanką Azotów. Oboje rodzice pani Wandy pracowali w zakładach. Ojciec Teodor Skuza przyjechał tu w 1922 roku wraz z całą ekipą polskich inżynierów z jaworznickiej fabryki. Był konstruktorem i pracował w Karbidowni jako asystent ruchu u boku Feliksa Zaleskiego, późniejszego, tragicznie zmarłego, dyrektora technicznego. Matka - Maria - krawcowa ze znanej, krakowskiej pracowni MARTA zatrudniła się w tujszej szwalni. Azoty były więc dla pani Wandy miejscem pracy rodziców. Stąd też pochodził jej ojciec chrzestny - wspomniany Feliks Zaleski. Szybko krąg „Azotowych” znajomości znacznie się poszerzył. A to - niestety - w związku z rodzinnym dramatem - rychłą śmiercią ojca oraz

stawiono samym sobie - fabryka czuwała nad ich edukacją a tutejsze rodziny zapraszały je do domów. Dogłądane były przez Eugenję Zaleską - żonę dyrektora, inżynierową Trzebicką - malarzkę, członkinię grupy „Zachęta”, zapraszane na choinkę przez Wilhelminę i Jana Brochockich (Jan był szefem Wydziału Wodnego). Była też „urzędowa” pomoc, którą sprawował kierownik Działu Zakupów i Sprzedaży Klemens Zawisza.

- Śledził on nasze szkolne postępy i wnioskował o zakup uczniowskiego wyposażenia - wspomina pani Wanda. - Później, gdy kończyłam szkołę podstawową, wobec dobrych wyników, jakie osiągnęłam po gorliwym poparciu Juliana Świdra mojego wychowawcy ze Szkoły Podstawowej nr 24, wytypował mnie jako stypendystkę do szkoły średniej. Mówiąc o ludziach, którzy swoją życzliwością i sercem sprawili, iż Azoty zawsze traktowałam jak rodzinny dom, nie mogłabym nie wspomnieć Heleny Mitkiewicz, która zajmując odpowiedzialne stanowisko w Zakładach znajdowała czas i pasję by pomagać ludziom. Myślę, że zetknięcie się z takim ludzkim zainteresowaniem i gestami dobroci sprawiło, że również we mnie wykształcił się jakiś wewnętrzny przymus pomagania innym, krzewienia idei ludzkiej wspólnoty.

Gdy nadeszły czasy wojny Wanda Skuza będąc jeszcze bardzo młodą dziewczyną nie stała z boku wydarzeń. Z początku była członkiem Pol-

poważną, długotrwałą chorobą matki. Pani Wanda wraz z rodzeństwem trafiła do sierocińca, ale dzieci nie zo-

skiej Organizacji Partyzanckiej potem tajnego harcerstwa i Armii Krajowej.

Dokończenie na str. 4

*Autorka artystyczna
Zel. Emma - Płach -
Wypisy kowskie*

*Witw.
16*

Dokończenie ze str. 3

Nie raz ocierała się o śmierć. Jej organizacyjny kolega – Kazimierz Smoleń, późniejszy dyrektor Muzeum Oświęcimskiego, został wywieziony do Auschwitz. Stamtąd otrzymała od niego parę okrojonych przez cenzurę obozową listów. W jednym z życzeniami imienninowymi znalazła rysunek ślicznego bukietu róż. Za ten obrazek zza drutów, ona po latach odplacała

Wołają miliony,
cztery miliony źdźbeł trawy posadźcie,
zarośnie krwawy ślad.
Trudu będzie wciąż mało,
co się wam stało?
Milczeć, czy kpić chcecie?
Flecie graj wśród tej trawy
niech szumi morze cierpienia –
wygasłe przed czasem kwiaty:
dzieci zwołane do życia –

ne tym, co usłyszały. Cieszyło mnie, że robiły to z ogromną ochotą.

Wszędzie, gdzie może, lub widzi potrzebę, Wanda Skuza stara się zwracać uwagę na narodowe wartości. To przecież też element międzyludzkiej więzi, którą tak ceni, i której – jak się rzekło – doznała dobrodziejstw. Stąd jej inicjatywy ufundowania przez środowisko plastyczne tablicy ku czci obrońcy Polski, która zawisała w ko-

Do Azotów – jak do domu

się swoimi płótnami. Póki co działała w organizacji pomagającej więźniom. Była to głównie pomoc w formie wysyłanych do nich paczek.

Temat oświęcimski zakorzenił się bardzo mocno w twórczości W. Skuzy. Tym co najbardziej pobudzało jej wyobraźnię była tajemnica mocy ludzkich sił przetrwania. Istoty tych sił dopatrywała się ona w więzi łączącej ludzi w pasiakach z tym, co zostawili oni poza obozową bramą. W zbiorach Muzeum znajduje się piętnaście obrazów W. Skuzy. Wraz z innymi tam zgromadzonymi pracami były one eksponowane w Japonii, Izraelu, Czechosłowacji i Jugosławii.

Wrażliwość pani Wandy, wielka umiejętność współczucia nie tylko biernego, ale przyjmującego aktywną formę, sprawiły, że przeżycia wojenne owocowały nie tylko obrazami, ale i poezją. Oto wiersz zatytułowany „Oświęcimski Pomnik”:

Dowód pamięci –
kamyczek rzucony w morze.

zatrute o poranku,
mężę dzielni co kraj pokochali
miłością bez granic,
kobiety wydarte z objęć powołania.

Pani Wanda pisywała też wiersze dla dzieci, jak na przykład ten o Chorzowie.

Dawne to czasy, dawne to dzieje
gdy nad Chorzowem szumiały knieje
a dziki zwierz przebiegał bór –
mały zajączek i groźny tur.

Gdy król Łokietek o Śląsk wojował
raz pod Bytomiem ciężko zachorował.
Nie przyjął go bytomski gród
do boru odszedł Łokietka ród.

W tym wielkim borze miła wioska
stała

tutaj drużyna z królem zjechała
gościnnie próg przyjął ich wnet
opatrzył rany i podał chleb

Za to król Polski pięknie podziękował
i Bożogrobcom wioskę podarował
odtąd się zwie Chorzów ten gród
bo tu chorował Łokietek król.

– Wiersz ten przeczytałam dzieciom w mojej dawnej szkole nr 24 i potem malowały obrazki inspirowa-

ściele garnizonowym w Katowicach, stąd pomysł – też zrealizowany – tarczy jedności pokoleń, którą umieszczono w Szkole Podstawowej nr 24 w Chorzowie.

– Gdy byłam na zjeździe ZPAP w Toruniu patrzę, a tu nigdzie nie ma narodowych symboli. Więc weszłam na mównicę i powiedziałam: „Jak to być może; polscy artyści obradują i nic tego faktu nie podkreśla?” To tu macie polskiego orla – dodałam i pokazałam na beret z orzełkiem, który miałam na głowie – bo występowałam na Zjeździe jako działacz Koła Kombatantów. I wie pani – zawstydzili się i ktoś szybko pobiegł do kwaciarni, żeby do wazonu włożyć biało-czerwony bukiet...

Pani Maria ciągle jeszcze znajduje ochotę i siłę (choć z tym drugim już coraz gorzej) by sprzątnąć grób dyrektora Zaleskiego w Chorzowie Starym, by odwiedzić fabrykę.

– Kiedyś mi powiedziano, że gdy człowiek poczuje się źle na ciele i duszy, powinien pójść na miejsce dzieciństwa...

biuletyn

z p a p

biuletyn

z p a p

biuletyn

z p a p

nr 5

1/5

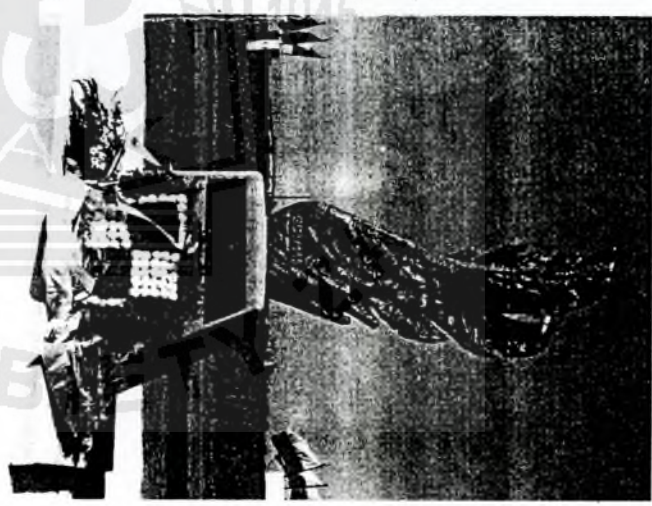
Biuletyn
Informacyjny
Związku
Polskich
Artystów

Bstetini Benicli
 z Warszawy p. 2000
 z Warszawy W. W. W.

Wpływno data
 15 XI
 1964 148 100

FUNDACJA GEN
 GEN
 GEN

Francja, Rochefort sur Mer: 18 VI 2000

Odświeżenie Pomnika Lotników Polskich autorstwa artysty rzeźbiarza Jerzego Tepera z Warszawy. Prawie trzy metro- wa rzeźba z brązu przedstawia sylwetę samolotów podczas walki: na tle monumentalnego skrzydła, napis to przydomek polskiego dywizjonu „Groupe de Chasse de Varsovie”.

Katowice: 25 V 2001

Koło Kombatantów ZPAP działa przy Okręgu Katowickim. Przewodniczącą Koła jest Koleżanka Wanda Skuza. Milo nam poinformować, iż na zaproszenie Fundacji Archiwum Pomorskiego AK w Centralnej Bibliotece Wojskowej została zaprezentowana wystawa pamiątek pt. „Nasza służba trwa”. Ekspozycję przygotowały: Wanda Maria Skuza, Kalina Szydłowska-Pawłowicz, Anna Janiszewska. Prezentacja wspomagała apel o spełnianie obowiązków społecznego, jakim jest przekazywanie tradycji patriotycznej, a także obrazowała wojenną służbę Polek w II wojnie światowej.

Kielce: III 2001

Kolekty Krzysztof Jackowski i Zbigniew Kurkowski otrzymali Srebrne Krzyże Zasługi. Gratulujemy!

O NAS

90 lat ZPAP

O nas

W relacji z roku 965 arabskiego podróżnika i posła Kalifa Ibrahima Ibru Jakuba Kraków (pisany Krakwa lub Krakal) występuje już jako poważny ośrodek miejski. To też nie należy się dziwić, iż pomimo wiatrów i tajfunów historii miejsce to nadal znajdowało się na mapach świata na przełomie XIX i XX wieku. Natomiast czas ten gorzej obchodzili się z naszą Rzeczpospolitą krojąc ją na kawałki dla zachłannych sąsiadów. Mając swego rodzaju szczęście w nieszczęściu Kraków pod zaborem austriackim posiadał autonomię narodową. Geniaca sztuki pięknej monarchia nie przeszkadzała tu zbytnio twórczości i powstaniu wszelkich artystycznych ugrupowań. Miłoda Polska i secesja w Stowarzyszeniu „Sztuka” (1897), pracująca jej „Grupa ZERO” (1908) czy też A. R. M. R. (Architektura, Rzeźba, Malarstwo, Rzemiosło) to tylko kilka przykładów na istniejącą wśród artystów potrzebę wspólnoty pomimo genetycznego indywidualizmu oraz wszelkich „izmów” w ówczesnych sztukach pięknych.

Jak wieść głosi, idea założenia Związku Artystów Plastyków wywodzi się od Tytusa Czyżewskiego oraz Zbigniewa i Andrzeja Pronaszków. Przełożył ją na działanie Leon Kowalski – człowiek niemal „renesansowy” – artysta malarz i grafik, autor tekstów, książek o sztuce, pamiętników.

W marcu 1911 roku Związek utworzył swój pierwszy zarząd w składzie: prezes Leon Kowalski, wiceprezes Ludwik Miśky, sekretarz Witold Rzegociński, Henryk Kunze, Jan Raszka, Marcin Samlicki, Leonard Stronowski, Włodzimierz Termajer, Wincenty Wodzinowski, Kasper Zelechowski. Organizowanie się Związku to coraz większa świadomość poszczególnych twórców, iż podjęcie wspólnych działań w sprawach artystycznych, bytowych, ekonomicznych i ustawodawczych ma sens, a walka o status sztuki będzie potrzebna również w tak bardzo oczekiwanej niepodległości.

Już w maju 1911 roku otwarto wystawę pod nazwą „I Pierwsza Wystawa Niezależnych” w pawilonie przy placu Św. Ducha w Krakowie.

Zalozenia wystawy okresilil we wstepnie do kataloga Włodzimierz Termajer: „[...] Sztuka jest z natury rzeczy zawodem, dajęym swoim sługom zapiegnąć niezawieszny

III | 5. Inne materiały:

- Akt fundacyjny Tablicy Pamięnikowej Obróńcy niemieckiej Polski..
Rkp. ksero, k. 2, s. 1-2
- Jubileuszowa Jednostka z okazji 55 rocznicy wstąpienia
do akcji Brygady „Commando” w Italii.. Msp. ksero,
2 epz. k. 2, s. 3-4.
- „Jubileusz i minuta ciszy” - Gwiazdki. Msp. ksero, Msp. oryg.
k. 1, s. 5-6.

AKT
FUNDACYJNY
* TABLICY *
PAMIĄTKOWEJ

**OBROŃCZYNIOM POLSKI
MATKOM POLKOM I MŁODYM POLKOM
OCHOTNICZKOM POMOCNICZEJ SŁUŻBY KOBIET
POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE -
WOJSKOWEJ SŁUŻBY KOBIET ARMII KRAJOWEJ
KOBIETOM ŻOŁNIERZOM W.P. BAT. EMILII PLATER
FUNDUJEMY TĄ TABLICĘ ZA ICH TRUD, CIERPIENIA
ŻOŁNIERSKI CZYN W WALCE O WOLNOŚĆ -
NIEPODLEGŁOŚĆ I SUWERENNOŚĆ OJCZYZNY.**

**TABLICĘ ODŚLONIŁ W 47. ROCZNICĘ BITWY O MONTE
CASSINO PREZES PSZ Mjr. ANDRZEJ GROELE.
POŚWIĘCENIA DOKONAŁ O. LUDWIK WIDUCH
PROBOSZCZ BAZYLIKI FRANCISZKANÓW Z PANEWNIK,**

III/5/3 1

**JUBILEUSZOWA
JEDNODNIÓWKA Z OKAZJI**

**WEJŚCIA DO AKCJI
BRYGADY "COMMANDO"
W ITALII**

1943-1998

Wms.

III/5/4

JUBILEUSZOWA JEDNODNIÓWKA Z OKAZJI

WEJŚCIA DO AKCJI BRYGADY "COMMANDO" W ITALII

1943-1998

III/5/5

Jubileusz i minuta ciszy

KATOWICE. Minutą ciszy członkowie Środowiska Obszaru Lwowskiego Żołnierzy AK uczcili wczoraj „odejście na wieczną wartość” najstarszej w ich gronie 95-letniej Heleny Kobernickiej. Wraz z 80-letnią Marią Dembek i 85-letnim prof. Jerzym Węgierskim miała wczoraj świętować swój wspaniały jubileusz. Helena Kobernicka zmarła dzień przed uroczystym spotkaniem.

— *Życie toczy się warko. Procesowi biologicznemu ująć niepodobna. Wszyscy jak tu jesteśmy, żyjemy na kredyt. Dziękujemy Bogu za dni, które nam podarował* — stwierdził **Marian Piotrowicz**, prezes Okręgu Śląskiego Światowego Związku Żołnierzy AK w Katowicach. — *Mamy szczęście, że doczekaliśmy wolnej Polski. Wierzyliśmy, że komunizm kiedyś zginie, ale nie przypuszczaliśmy, że stanie się to jeszcze za naszego życia.*

Były kwiaty i uściski dłoni. Wojewoda śląski **Marek Kempski** wystosował do jubilatów listy gratulacyjne, a Światowy Związek Żołnierzy AK wręczył im dyplomy uznania za zasługi dla środowiska. Życzenia dla nieżyjącej Heleny Kobernickiej, w latach 30. założycielki Wojskowej Służby

Kobiet w Mikołowie, przyjęła jej bratowa.

Maria Dembek jest przewodniczącą Wojewódzkiej Rady Kombatantów i Osób Represjonowanych w Katowicach. Profesor Jerzy Węgierski, porucznik AK, był więźniem sowieckich łagrów. W 1955 r. powrócił do Polski w ramach repatriacji. Jest autorem kilku książek z dziedziny kolejniactwa i około 150 publikacji w czasopiśmie technicznych. Napisał historię AK Obozu Lwowskiego i Kręś Wschodnich.

— *Z roku na rok coraz bardziej się starzejemy. Topnieją nasze szeregi. Postanowiliśmy*

Maria Dembek.

zatem, że będziemy świętować okrągłe rocznice urodzin we wspólnym gronie — poinformowała „DZ” **Irena Kasprzykiewicz**, wiceprezes Okręgu

Jerzy Węgierski.

Śląskiego Światowego Związku Żołnierzy AK i przewodnicząca Środowiska Obszaru Lwowskiego Żołnierzy AK. **(mam)**

ZDJĘCIA: TOMASZ JODŁOWSKI

Prof. Helena Holcmanowa
zamieszkała w mieście Białystok
może być z przemy

Wpłynęło dnia 9. XI.
Ldż. 3521/4Sk/2000

III/5/6

IV. Korespondencja:

- 9. 08. 1998 - Pismo mgr Wandy Marii Skrzy (st. siera) do Prof. E. 2. Msp. oryg. K-1, s. 1.
- 27. 09. 1999 - Pismo W. M. Skrzy do Fundacji. Msp. ksero, z odwołaniem do pisma nr selv. E. 2. K-1, s. 2.
- 16. X. 99 - list E. 2. do W. M. Skrzy. Rkp. ksero, K-1, s. 3-4.
- listop. 1999 - list W. M. Skrzy do E. 2. Rkp. oryg. K-1, s. 5.
- 31. 12. 1999 (data wpt.) - list W. M. Skrzy do E. 2. Rkp. oryg. K-1, s. 6.
- 15. 2. 2000 - list W. M. Skrzy do Fund. Rkp. oryg. K-1, s. 7.
- 6. XI. 2000 - list W. M. Skrzy do Fund. Rkp. oryg. K-1, s. 8.
- 10. XI. 2000 - list A. Rojewskiej do W. M. Skrzy. Rkp. ksero, K-1, s. 9.
- 5. V. 2001 - list W. M. Skrzy do A. Roj. Msp. oryg. K-1, s. 10.
- 5. listop. 2001 - list W. M. Skrzy do A. Roj. Msp. oryg. K-1, s. 11.
- 27. XI. 2001 - list A. Roj. do W. M. Skrzy. Msp. ksero, K-1, s. 12.
- 26. marca 2002 - list W. M. Skrzy do A. Roj. Msp. oryg. K-1, s. 13.
- 11. 08. 2002 - list W. M. Skrzy do A. Roj. Rkp. oryg. K-2, s. 14-17.
- 9. XI. 2000 - Fragment listu (prawdopodobnie z dn. 6. XI. 2000 - rob. str. 8). Rkp. oryg. (obok. fotogr. Ery Fariaszewskiej - ksero, K-1, s. 18.

Wpłynęło dnia 20.08.98
Ldz. 1622/8521
P.61.

IV/1

KATOWICKIEGO ŚRODOWISKA

ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Koło Kombatantów

ul. Dworcowa 13

Katowice, dnia 9 sierpnia 1998 r.

Zacna Pani Profesor !

"ZO" Elżbieta Zawacka

Torun

Rundacja "Pomorskie Archiwum AK

Z głębi serca dziękuję Zacznej Pani Profesor, za przybycie do Katowic, w Rocznicę Powstania Warszawskiego. Dziękuję za podzielenie się z nami wiadomością, o przygotowywanych Tomach Uczestniczek II Wojny Światowej. Zgodnie z obietnicą przesyłam fotografię "Tablicy Pamiątkowej ufundowanej przez Seniorów Artystów Plastyków w 1991 r dla uczczenia -

"Obronczyń Polski - 1939 -1945" Tablica została poświęcona w m-cu maju, w Rocznicę Zwycięskiej Bitwy pod Monte Cassino. Poświęcenia dokonał Ojciec Franciszkanin śp. Ludwik Widuch odsłonięcia Prezes Komandosów p.mjr. Andrzej Groelle, po Mszy św. w kościele Garnizonowym.-

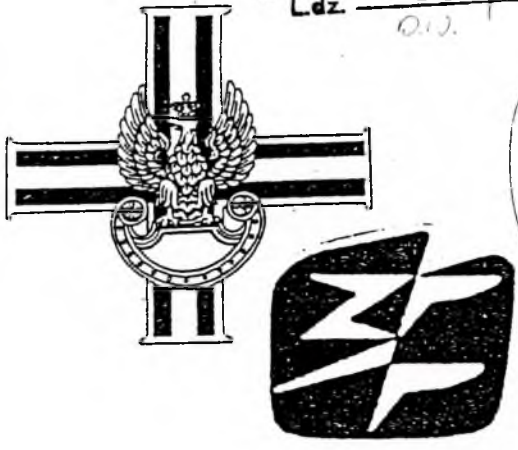
Łączymy serdeczne pozdrowienia

Przewodnicząca Koła Komb. ZPAP

Mgr Wanda Maria Skuza st.sierż

Wpłynęło dnia 12.10 KM
Ldz. 2969/434 99
011.

IV/2

KOŁO KOMBATANTÓW ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

ul. Zwirki, Dąbrowy 7/11
40-063 Katowice
Katowice, dnia 27. w września 1999 r.

Fundacja-Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2
87-100 Torun

na ręce p.prof. Bwy Zawackiej

W dniach od 23 - 26 września br. odbywał się w Toruniu, we Dworze Artusa, XX Ogólnopolski Zjazd Związku Polskich Artystów Plastyków, w którym uczestniczyłam, jako gość. Miałam nadzieję ze spotkam Zaczę Panią Profesor i Zespół, o którym opowiadała mi na Zlocie w Nidzie -Rucianie kol. Halina Rozmarynowska, prosząc o przekazanie pozdrowień i życzeń pomyślności, w dalszym zyciu i działalności Pomorskiego Archiwum Armii Krajowej w Toruniu. Na Zjeździe w Dworze Artusa odczytałam i przekazałam Okręgom w Warszawie, Lublinie, Kielcach, Radomiu, Zielonej Górze i Szczecinie xeroxodbitki aktu fundacyjnego. Osobną kopię przywiozę osobiście łącznie z dokumentacją opracowaną tu na Śląsku. Prezes Okręgu ZARP i BWP po sprawdzeniu funduszu delegacyjnego przyobiecał, wystawić mi delegację do Pomorskiego Archiwum Armii Krajowej w Toruniu. W czasie XX Zjazdu była przewidziana nasza wystawa w Klubie Garnizonowym.-

Z koleżeńskim pozdrowieniem

KOŁO KOMBATANTÓW ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA
Wanda Skuza
Wanda Maria Skuza

Autka. wypisać do Rozm. w. o. Nami. study.
dokł. 27.9.99

Prof. dr hab. Elżbieta Zawacka
ul. Gagarina 136 m 26, tel. 65-17-344
87-100 TORUŃ

lipiec IV/3
Toruń XV 49
3020/USK/99

Jan. Wanda Miana Sknza
40063 Katowice
ul.

Szanowna Pani,

Wprzejmie dziękuję za miły Pani list z
27 IX br. - opóźnieniu odpowiedzi nastąpiło
z powodu mojej choroby.

Celuję się z nawiązaniem kontaktu z Panią,
i równocześnie proszę Panię o nawiązanie
kontaktnego z Prosesem Olgą Sleskiją Sieret.
Związku Załmowy ITK w Katowicach, z którym
współpracujemy z nami na Memoriatu
Generał Marii Wittke. (mi dawniej odbyła
się tam dwie nocy w Warszawie w Role Sosnowickim)

Proszę Pani moją spóźnioną za-
prośbę na naszą listopadową Sesję -
Zjazd i proszę o ewentualne zabranie me-
niej gościn. Prosimy bardzo o przyjęcie
nam relacji o swojej służbie wojennej.
(może według zażyczonego schematu)

2

IV/4

Dziękuję za przedłożenie przekaza-
nu przez kol. H. Rzymarską. Jeżeli
Pani chce być z nami w statym km.
takim i otrzymywać swoje wyda-
nictwa, będą wliczone do podpisania
niezależnego zezwolenia do współ-
działania z Memoriatem Generalnym
Marii Wittek.

Jeżeli wywarę szacunek i serdecz-
ne komplementy przedłożeniu
Esterki Zawacki

-N/5

**KOŁO KOMBATANTÓW
ZWIĄZKU POLSKICH
ARTYSTÓW PLASTYKÓW**

Zacna
Pani Profesor. Ewa Zawacka

Dziękuję za zaproszenie na Sesję - Zjazd
w dniach 6-7. XI 1999 w Toruniu
Przeżyłam porównanie z Kołem
Kombatantów L.P.A. P. over
kol. Jni. Marianna Piotrowicz
ze N.Z.L.A.K. Delegacji wystawie
mi kol. Prezes z Okręgu Katowice
Z.K.R.P. B.W.P. Jni. Mięciński Wilczyński
który szczególnie dziękuję za przesłane
zaproszenie, lecz przybyć mi może
z koleżeńskimi porównaniem
Ku chwale Ojczyzny

KOŁO KOMBATANTÓW ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA

Wyskwa
Wanda Maria Skuza

KOŁO KOMBATANTÓW ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Wpłynęło dnia 31.12 *PT
L.dz. 5612 / 454 / 99
D, W

M. Pami

Ptk. Prof. Elżbieta Zawacka

Gomorskie Archiwum Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary - Toruń

Dziękując serdecznie za zaproszenie, za zaproszenie
na II Zjazd Kombatantek w Toruniu - listopad 1999r.
przesyłamy gorące życzenia z okazji Pami Ptk. Profesor -
- xotornia, szczęścia, powiślności w dalszym
działaniu, pamiętając o hasle " Nasza Służba trwa"
nie tylko z okazji świąt, lecz także w jubileuszowych
latach III - 90 Tysiąclecia. - 2000 .....

Z wyrazami głębokiego szacunku

KOŁO KOMBATANTÓW ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA

Wanda Maria Skuza

14/7

KOŁO KOMBATANTÓW ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Wpłynęło dnia
Ldz.

15.2.2000
WSK 2000
010. ⁴⁰⁰ ₄₀₀

Fundacja Pomorskie
Archiwum Armii Krajowej
w Toruniu

Dziękuję serdecznie za nadstane
nieodpłatnie ze źródeł i sesji Muzeum
Przebiegów podrozwinięciem Komendant
1 Dywizji Pancernej im. Gen. Stanisława Macisz
Zwierany rezerje. Otrzymałam z Archiwum
Woj. Katowice, dane o Marci Tomasz
obejmujące okres od 1938 roku z
Dzień dot. Nauczyciel. Nie wiem czy
jest odnotowana Izabela Czerwoska
z Tarnowskich. Najlepiej przybył ob
Tomnie, gdy byłam dturmy dzień i
lepsze pogoda. Boję się i dzisiaj o 1338
wpłynęło na Express w Warszawie i to gośk.
2000 byłam już w Katowicach. Dziękuję także
1. Janke z Muzeum, które podnieśli
się z mną o medaniem.

Serdeczne podziękowanie i wyrazy
szczeru dla Krzysztof 7. Profesor
i zespół Dokumentalistów

KOŁO KOMBATANTÓW ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA
WMPK 34
Wanda Maria Skuzo

KATOWICE - Budynek przy ul. Pocztowej
fot. J. Szczotka

© Dyrekcja Okręgu Poczty w Katowicach

6. XI 2000 14/8

94 KAT-17

Jestli mi wrócisz
powsoli przyjad
na X. Sioz.

Swotocznie olijkuj re repronemie
Pani Profesor P.D.K. Ewelii Zaworskiej
Moi Kol. Kol. z Tokumie mi
wkwaternym. Proszę mi
zawiadomki
O miem
Przyjezdnie!

Koperty i kartki na każdą okazję najtaniej kupisz na poczcie.

Wpisane: 30 września 2000 r. 07:00

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Myszkawy

Wpłynęło dnia 9. XI. 2000
Ldz. 3521 / WSK / 2000

Toruń, dnia 10 XI 2000r. IV/9

Droga Pani,

9 listopada otrzymaliśmy od Pani korespondencję, za którą dziękujemy.

Jeżeli przyjedzie Pani na Sesję, która jest jednodniowa jest to Sobota 18 listopada, a przyjedzie Pani w piątek 17 XI to będzie zarezerwowany dla Pani pokój dwuosobowy cena 64 zł od osoby.

Organizatorzy nie pokrywają kosztów przejazdu, użytkownika i ewentualnego noclegu. Zaproszenie, informacja pod programem.

W piątek 17 XI będziemy w Fundacji do godz. 20⁰⁰ Kombatancki, które przyjadą na Sesję będą nocowały w hotelu Kopernik, ul. Koła Zamkowe 16 (jest to budynek u pobliżu Fundacji)

Pozdrawiam serdecznie Anna Rojevska

1.dz.3533/WSK/2000

FUNDACJA
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wielkie Garbary 2, 87-100 Toruń
fax ☎ (0-56) 65-22-186
Konto: WBK II Oddział w Toruniu
10901506-4675-128-00-0

MEMORIAŁ GENERAL
MARIII WITTEK

POW
PWK

WSK-
-AK

Pani

Wanda Maria Skrzyż

ul.

□□-□□□□

Katowice

KOŁO KOMBATANTÓW ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Katowice, 5.V.2001 r.

Szanowna Pani

Mgr Anna Rojewska

ul. Wielkie Garbary 2

Archiwum Pomorskie Armii Krajowej

87-100 Toruń

Wpłynęło dnia 11.05.
Ldz. 2234 HSK 2001
D.L.

Dziękuję serdecznie, za wiadomości i pisma w sprawie PROMOCJI, w dniu 25 maja br. w CBW ul. Ostrobramska 109 w Warszawie. Będąc w Zarządach ZPAP w Warszawie, powiadomiłam o tej uroczystości i zgłosiłam małą ekspozycję w gablotach. Od 23 bm. zobowiązałam się ty zająć na miejscu. Będzie Pani miała możliwość otrzymać xeroodbitki, jak również dowiedzieć się, jak przebiega ogłoszone hasło " Nasza Służba trwa." Do Torunia gorzej mi dojechać z Katowic a do Warszawy jest to ułatwione. W CBW mówili, że p. Kuczynska opiekuje się tą imprezą i dwieście zaproszeń będzie rozesłane.

Ostatnio miałam delegację tzn. opłacone koszty biletu, ze Związku Kombatanckiego ZKRPI BWP, bo AK nie dysponowało funduszem. Obecnie Oddział Katowicki^{AK} także nie ma funduszu. Jak się okazuje na własny koszt jeszcze się nie zdecydowali, więc tak, jak ostatnio przyjadę sama, ale prawdopodobnie koleżanki z Warszawy się dołączą. Proszę uzupełnić dokumentację, bo w ostatnim biuletynie z grudnia ubiegłego roku jest relacja, z ostatniego sympozjum gdzie zaznaczono że dokumentacja jest skąpa.

Ku Chwale Ojczyzny !

Proszę o wiadomości czy będzie Pani
w Katowicach.

Koło Kombatantów ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA

p.por. mgr Wanda M. Skuza

14/11

Katowice, dnia 5 listopada 2001 r.

KATOWICKIEGO ŚRODOWISKA

ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Koło Kombatantów

KOŁO KOMBATANTÓW

Fundacja Archiwum Pomorskie AA
Memoriał Gen. Marii Witek
na ręce

Sz.P. Dokumenta-listki

Mgr Anny Rojewskiej

T o r u n

ul. Wielkie Garbary 2

wpłynęło dnia 15 XI
Ldz. 4189 USK 1001

Droga Pani !

Wielki nawał pracy, jaki wokół nas się toczy i wciąż w nieustanny pośpiech sprawił to, że zaplanowane spotkanie w Warszawie, jakkolwiek bardzo miłe i owocną nie uzupełniło relacji o mojej działalności, jakiej Pani oczekuje.

W opracowaniach, jakie są w Pani posiadaniu, figurują osoby z którymi bardzo blisko współpracowałam, a które odeszły już na wieczną wartość. Prof. Dr. Inż. Chemik, p. Wanda Łucja Wit-Bramarz, koleżanka z Gimnazjum, Drużynowa także w tajnym harcerstwie.

Natomiast dh. Adela Morczynska, którą spotkałam w Muzeum Oświęcim w Archiwum, wysłała już do Archiwum moją relację. Ze względu na to, że w dniu 18. listopada 2001 r. zapowiedziana jest uroczystość, związana ze zbliżającą się rocznicą 80 lat / powrotu Śląska do Polski, nie będę mogła uczestniczyć w Sesji. Przesyłam Pani recenzje z prasy o mojej działalności.

Zywię, nadzieję, że przy lepszym stanie zdrowia, razem z koleżankami z Warszawy, będziemy w Toruniu uzupełniać dokumentację.

Zyczymy pomyślnych obrad, przesyłając serdeczne pozdrowienia, szczególnie dla Pani Profesor.

3 ml.

Ku Chwale Ojczyzny !

Koło Kombatantów ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA
W. Skuza
p.por. mgr Wanda M. Skuza

FUNDACJA

ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL. (0-56) 65-22-186
<http://www.um.torun.pl/~arch AK, Toruń, dnia 27 XI 2001>

KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506-4675-128-00-0

1.dz.4258 WSK 2001

Pani Wanda Maria Skuza

ul.

40- 063 KATOWICE

Kopie
odp. 4167

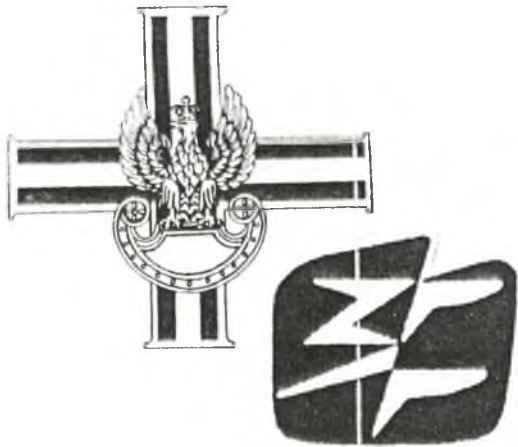
Miła Pani Wando,

W imieniu Pani Profesor Elżbiety Zawackiej i całego zespołu pracowników Fundacji serdecznie dziękuję za pozdrowienia. Referaty z sesji będą opublikowane. Bardzo się ucieszyłam z przysłanych materiałów, są to interesujące informacje. Dotychczas do Archiwum WSK nie wpłynęła Pani relacja, a miała ją przysłać A. Korczyńska. Pragnę poinformować Panią, że na podstawie materiałów, które zgromadziłam / jest sporo listów/ w Archiwum WSK założyłam Pani teczkę osobową o numerze inwentarza 2962/WSK. Liczę, że relacja wkrótce będzie przysłana. Będąc w Toruniu, napisała Pani swoje dane osobowe / skrótowo/, nie podpisała się Pani. Może jednak w najbliższej korespondencji wyśle Pani swój życiorys. Bardzo mi zależy aby nasze kontakty były przyjazne i trwałe. Oczekuję też informacji z uroczystości 80-lecia powrotu Śląska do Polski. Może uda się Pani przysłać interesujący artykuł. Proszę też Panią o zdjęcie legitymacyjne. Pani Wando, będę wdzięczna za każdą nową informację. Jeszcze raz z całego serca dziękuję za wszystko, pozdrawiam i oczekuję dobrych wiadomości.

Z wyrazami głębokiego szacunku

Anna Rojewska
Anna Rojewska

*WYSTĄPO
EWA MEMORIAŁ
WLOTKA WYDALNICZ
28 XI 2001 G.G.*

KOŁO KOMBATANTÓW ZWIĄZKU POLSKICH ARTYSTÓW PLASTYKÓW

Katowice, dnia 26. marca 2002 r.

FUNDACJA - Archiwum Pomorskie
Armii Krajowej

ul. Wielkie Garbary 2
87-100 TORUŃ

na ręce p. Mgr Anny Rojewskiej

Przesyłam w załączeniu następujące xeroodbitki związane ze Śląskiem.

1. Ppor. Jadwiga Balbierz ś.p. /współpracowałam z tą powstanczynią śląską, sekretarką Komisji Plebiscytowej w Bytomiu, współdziałającą z Komisarzem ś.p. Wojciechem Korfantym, a od roku 1945 po wyzwoleniu Sekretarzem Koła Powstanców Śląskich i Kombatantów, Sekretarką Gminy Miechowice-Bytom do lat siedemdziesiątych. Dokładna data śmierci nie jest mi znana. Żyła jeszcze w 1973 r. Po plebiscycie mieszkała na terenie Śląska Opolskiego i była członkinią Związku Polaków Niemczech - znaku "Rodła". Data urodzenia ok. r. 1900.
2. Xero fotografii Pomnika Powstanców Śląskich w Katowicach - autor - art. rzeźbiarz Gustaw Zemła. jest to dar Warszawy dla Katowic, dla Śląska.
3. Xero z artykułu dwutygodnika "Głos Azotów" w związku z 80-leciem przybycia moich rodziców na Śląsk w 1922 r. przygotowania do tej ważnej rocznicy są w toku a już w niektórych Szkołach będą miały miejsce uroczystości w miesiącu kwietniu 2002 r.

Zyczę Zacznej Pani Profesor zdrowia, radości i całemu Zespołowi Pracowników, Dokumentalistów i Członkom Memoriału Gen. Marii Wittek

3 ref

Koło Kombatantów ZPAP
PRZEWODNICZĄCA KOŁA

Wanda M. Skuza
p.por. mgr Wanda M. Skuza

Drogi Pani Aniu,

Otrzymałam już dwa listy
na temat sesji XII
z listopada 2002 r.

Odpisuję dopiero dziś, gdyż
jeden już Pani napisałam
zatem powołując chwała i to
opóźnie moje korespondencje.

Jak Pani wiadomo jestem
komendantem II. Wojny

Świętovej we wsiem cny

Pani otrzymała zdjęcie z ^{Ballien} ^{zadwój}

uczestniczek Powstani Śleskiego

i przewodniczącej Komisarzce

Plubiscytowym na Slesku

którego komisarzem był

S. N. Wojciech Korfały

Komendant Powstani Śleskiego

W ostatnim liście pisałam Pani

o ekspozycy na wystawie

w maju bieżącego roku w

W maju bieżącego roku w

W maju bieżącego roku w

W Bibliotece Centralnej cysti ekspozicij
mowil i koleicow z Warszawy
wyprowadzily w pije ci gablota
zabrotem swoje do domu.
Koleicow z Podkoccy Lesny
likwidowal swoje gablota
pobniej po wojnie odzyskac
szkole w Paris nie moglo
byc u nas przed wystawo
ktu po wystawie, do Paris
na wystawie przesyli listec
nie bylo me ksiy do
zobowiazani mi mi powolac
k drukarni odrodzajc stela
wyjacioly i nie pisali, ze
prose radne. Na miejscu
podmowienj obok wanie
10-letie Kato Kommandant
ZPS, miedzo jesten Inwocny
no to Kato nowogrom. Klub
seniora prejmijmy Pres
po wyborach. %

2/3 W Muzeum W.P. w Warszawie
zgodziliśmy sobie stało Komitetem
chciać i taki możliwy jest umowa
ten Wpływ. Jak Poni
wiadomo o desperaty
trudno, ale w konspiracji
złoty mi były powodem
i inne dokumenty. Coś
mijano w roku Wajnie
chociaż w gdy Pan Profesor
stwierdził poczynił różnicę
na swoim polu
w Warszawie, ale jest
to wyliczone przez do gdy
i bardzo stało chodzą
Lekome dźwięk iż się jest
mianem po chodzeniu
i jeżeli oponent o to
wobec, ale ostrze
mam postępowanie
Dwie mam problemat.
a mi jest w reszcie
w finansach, Dwie mi przy

no to mnie wynerpuje
Bolero wystętu pulaw
z plekretu do Wystawy Pami
na Seoyj. W tym roku wazycie
odhodow na Agdu 80 Rocznicy
Potrota do Polki 1922 r. zdyci
p. Jadwigi Bolben moie lex wystawie
obok tego Otwierzenie Prop o potowirone
otymnieniu to spow polies parnigata
nuply, sama z synadla politec
rodzice w 1939 r. w obowocy, gdy wrocila
z uciulei ml me elspowidzi mothe
moyj Holciuki z firmoyen layto w POW
choice Subliwne, ale to zdycie
zincenya. Tragedie Holciok Stofkur
jest ogromne. Przywroc, e
Pami me konyty p. Stefan Moravel
r. 8. Rude Holciok me Stofkur 1973/1974
otymnieniu jeden egzemplar.
moine piaci tomy na ten temat
e w 1939 r. leneli odred, na
Powstaniach re Powstanie Stoflee
i rjocem polilu.

Ewa Feriaszewska z Katowic
Studentka Akademii Sztuk Pięknych
zginęła w Powstaniu Warszawskim
*Stawienie - Zgrupowanie, Wigny, Stawie Mioda
mm.*

Odznaczony telegrafem 20. VIII
m. Curie - Skłodowskiej w ramach
Złota Millennium ob. W. cenura 2000
Złot jako Honoratant 2000.
Hal. Boruszkowicz miał miejsce
Wystawy. 20. XI, mam Apthamie
i Prezentacji twórczości w Szkole Nr. 5
m. Robotnicze W. Łobole Piłsudskiego

mgr. Wł. Wł. Wł.

Wpłynęło dnia 8. XI
Ldz. 3524/454/2000

J. 2962 / WSK

Tajny 20. Hare.
AK Rzeszów
Sedziów

SKUZA Wanda Maria

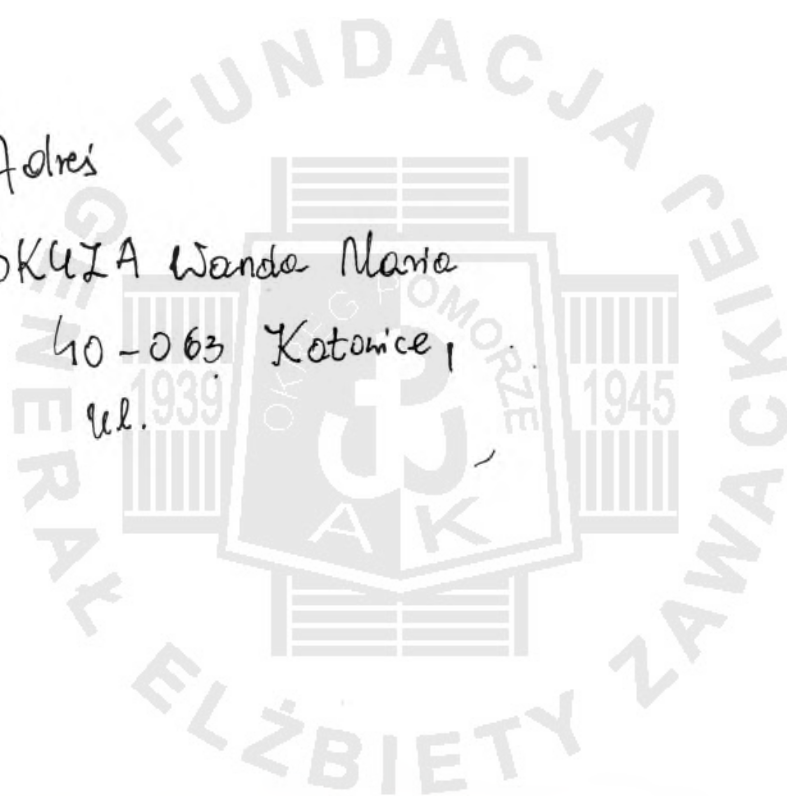
V. Wypisy ze źródeł - nazwiskowe karty
informacyjne: 1

Adres

SKUZA Wanda Maria

40-063 Kotonice,

ul.

T. 2962/WSK

AK
Sgoleiszów

SKUZA Wanda Maria

VI. Fotografie

1. Przy tablicy pamiątkowej, pierwsza Wanda Skura, [b.d.] oryg. kolor; (10x15) nr. 1
2. Tablica „Obrońcom Polski 1939-1945” ksero.
3. sp. ppor. Jadwiga Balbierz, ksero.
4. Katowice - Pomnik Powstańców Śląskich
Wydruk komp.

L. Świtaj. 2015 ✓

1. WSK Tesla osobowe
2. T. 2862 | WSK
3. oryg. kolor 10x15
- 4.
5. Skuzna Wazda Maria
6. b.d.
7. brak inform.
8. Lewajis opis na odwrocie fotogr.,
Tabelle w szkole S im. Rotmistrza
W. Pileckiego
W ramach akcji
"Nasze Sluzbe trwa" ...
Na zdjeciu z. V - Dyrektor Szkoły

podpis W. Sluzza

Z. Swiataj. 2015 r.

Tablice w szkole 5.
mi. Podmistrz W. Pilecki

w ramach ekspozycji
"Nasze Stulecie" 1900-2000

2001 Millennium 23.V. - 18.VI.

1000 Komunikat nr 20/2001

na wyjeździe z r. V-Dyrektor szkoły

Województwo

9. VI	
wyneto dnia	
dz. 3521	WSH/2002

VI/2

„Tablica - Kłosiół Garnizonowy w Katowicach
Napis: „obroncom Polski 1939 - 1945”
Pozwieszona w maju 1991,
ufundowana przez Seniorów Artystów
Plastyków w 1991, w rocznicę Bitwy
pod Monte Cassino.”

Tallice
Kosciół Garnizonowy
w Katowicach
III.

napis

„Obrońcy Polski
1939 - 1945

postawione w maju 1991

ufundowane przez Seniorów
Artyłów Płaszkiw w 1991
w ramach Bitwy pod Monte
Cassino

Wstawiono dnia 22.08.90.

d. dz. 1692/4SK/

VI/3

s. n. kapitan Jadwiga Bobkiewicz

vii/4.

SKUŁA Wanda Maria

